

Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai
El.p.: kanc@eimin.lt

Kopija:
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai
El.p.: LRVkanceliarija@lr.lt

Originalas paštu siunčiamas nebus

2019 m. lapkričio 11 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 9² straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-P-3849“ projekto

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 9² straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-P-3849“ projektu (**Nutarimo projektas**) yra teikiama Lietuvos Respublikos Vyriausybės išvada dėl Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 9(2) straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIII-P-3849 (**Įstatymo projektas**), kuriuo yra siūloma uždrausti pateikti rinkai elektronines cigaretes ir elektroninių cigarečių pildykles, jeigu nikotino turinčiame skystyje yra kvapiųjų medžiagų, išskyrus tabako skonį (**Skonių draudimas**).

Nacionalinė tabako gamintojų asociacija (NTGA) susipažino su parengtu Nutarimo projektu, Įstatymo projektu bei jį lydinčiais dokumentais ir, nustatytu terminu, teikia pastabas bei pasiūlymus.

I. DĖL NAUJŲ RIBOJIMŲ ĮSIGALIOJIMO IR PEREINAMŲJŲ LAIKOTARPIŲ

Remiantis pateiktu Įstatymo projektu, be šiuo metu Įstatyme numatytų tabako gaminių rinkoje veikiančių asmenų vykdomų įpareigojimų (vaizdinių įspėjimų ant tabako gaminių keitimas kiekvienų metų pradžioje, akcizo mokesčio keitimas kiekvienų metų kovą), Skonių draudimas būtų įvedamas – 2020-07-01.

Įstatymo projekto įsipareigojimai būtų papildomi ne tik šiuo metu vykdomiems, bet ir Įstatyme esantiems 2020 m. gegužę įsigaliosiantiems įpareigojimams - 2020 m. iš prekybos turės būti išimamos ir mentolio skonio ar kvapo cigaretės. Be to, 2019 m. gegužę įsigaliojo nauji reikalavimai tabako gaminių atsekamumui bei nuo 2019 gegužės mėn. tabako gaminių gamintojai turėjo prisiderinti prie Direktyvos nuostatų ir pakeisti kombinuotųjų įspėjamųjų ženklų patalpinimo vietą. Visi nurodyti Įstatyme esantys ir per artimiausius metus įsigaliosiantys įpareigojimai bei draudimai ne tik sąlygoja didelius tabako rinkoje veikiančių subjektų kaštus, bet ir iš esmės pakeičia pačią rinką. Dėl šios priežasties skubotas naujų ir nepatikrintų reguliacinių priemonių įvedimas, turintis neigiamas ekonomines pasekmes tabako sektoriui, yra neproporcingas ir nebūtinas.

Jei Įstatymo projektas bus priimtas iki šių metų pabaigos, verslui pasiruošti ir prisitaikyti naujiems reikalavimams liks mažiau nei pusė metų, o tai yra nepagrįstai trumpas laikotarpis įgyvendinti naujus įstatyminius reikalavimus, kurie iš esmės paveiktų elektroninių cigarečių rinką.

Atitinkamai pabrėžtina, kad Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodyta, jog Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turės priimti įgyvendinamuosius teisės aktus, tačiau pačiame Įstatymo projekte nėra nurodomas terminas, iki kada įgyvendinamieji teisės aktai privalo būti priimti. Taigi, elektroninių cigarečių ir elektroninių cigarečių pildyklių gamintojai ir pardavėjai negali būti tikri, kada tiksliai bus žinomos konkrečios teisės normos, kardinaliai paveiksiančios prekybą.

Estijoje, kuri turi panašų, tačiau mažesnės apimties Skonių draudimą, buvo numatytas 1,5 metų pereinamasis terminas po teisės akto priėmimo, skirtas rinkos dalyviams prisitaikyti prie reguliavimo pakeitimų. Įgyvendinant tokios apimties reguliacinius pakeitimus, kokie yra siūlomi Įstatymo projektu, pereinamasis terminas negali būti trumpesnis nei 2 metai po įstatymo priėmimo.

Taigi, NTGA iš esmės sutinka su Nutarimo projektu siūlymu pratęsti Įstatymo projekto įsigaliojimo pereinamąjį terminą, tačiau, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, pažymėtina, Nutarimo projekte siūlomas pereinamasis terminas ir šiuo atveju laikytinas per trumpu. Reikalavimas per tokį trumpą laiką įgyvendinti esminius rinkos pakeitimus yra neproporcingas ir neatitinkantis administracinės naštos mažinimo esminių principų.

II. DĖL NOTIFIKAVIMO

Pažymėtina, kad 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/40/ES dėl valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų, reglamentuojančių tabako ir susijusių gaminių gamybą, pateikimą ir pardavimą, suderinimo ir kuria panaikinama Direktyva 2001/37/EB preambulės 47 įtraukoje nurodyta, kad direktyva nėra siekiama visiškai suderinti valstybių narių teisę dėl reikalavimų elektroninėms cigaretėms ar jų pildyklėms (įskaitant reikalavimus dėl kvapiųjų medžiagų naudojimo), bet tai paliekama valstybių narių nuožiūrai. Tačiau ten pat taip pat įtvirtina, kad teisės akto projektas, kuriuo siūlomos tokio pobūdžio nuostatos, turi būti pagrįstas ir notifikuojamas Europos Komisijai ir kitoms valstybėms narėms pagal Direktyvoje (ES) 2015/1535 įtvirtintas taisykles.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, NTGA nuomone, Įstatymo projektas, kuriuo yra numatomas Skonių draudimas, privalo būti notifikuojamas vadovaujantis Direktyvos 2015/1535 nuostatomis. Su tokia nuomone sutinka ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos Europos teisės departamentas, kuris 2019-10-08 pateikė¹ išvadą dėl Įstatymo projekto. Taigi, sutinkame su Nutarimo projekto nuostatomis, kuriomis teigiama, kad Įstatymo projektas turėtų būti notifikuojamas pagal minėtą procedūrą.

III. DĖL NUMATOMO TEISINIO REGULIAVIMO POVEIKIO VERTINIMO

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nustatyta – priėmus Įstatymo projektą tikėtina, jog verslo subjektai, vykdančys prekybą elektroninėmis cigaretėmis ir jų pildyklėmis, turės siaurinti savo pasiūlos spektrą, o kriminogeninei situacijai Įstatymo projekto priėmimas pasekmių neturės.

Teisėkūros pagrindų įstatymo 15 str. 1 d. nustato, kad **rengiant teisės akto**, kuriuo numatoma reglamentuoti iki tol nereglamentuotus santykius, taip pat **kuriuo iš esmės keičiamas teisinis reguliavimas, projektą, privalo būti atliekamas numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas**. Šio vertinimo išsamumas turi būti proporcingas galimoms numatomo teisinio reguliavimo pasekmėms. 15 str. 2 d. nurodo, kad atliekant numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą, nustatomas galimas teigiamas ir neigiamas poveikis to teisinio reguliavimo sričiai, asmenims ar jų grupėms, kuriems bus taikomas numatomas teisinis reguliavimas. Atsižvelgiant į teisės akte numatomo naujo teisinio reguliavimo pobūdį, mastą, turi būti įvertinamas poveikis ekonomikai, valstybės finansams, socialinei aplinkai, viešajam administravimui,

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/ee3f9da0e99b11e99f05bdf72918ad4e>

teisinei sistemai, kriminogeninei situacijai, korupcijos mastui, aplinkai, administracinei naštai, regionų plėtrai ir kitoms sritims.

Remiantis Konkurencijos įstatymo 4¹ str. 1 d., kuomet teisės akto projektu nustatomas, keičiamas ar panaikinamas reguliavimas apriboja ūkio subjektų galimybes vykdyti ūkinę veiklą, teisės akto projekto rengėjas atlieka teisės akto projekto poveikio konkurencijai vertinimą.

EBPO parengtuose „Pagrindinių reguliavimo kokybės ir veiklos rezultatų principuose“ yra rekomenduojama nuolat, sistemiškai vertinti reguliavimo poveikį ir tai, ar išpildomi numatyti tikslai. Labai svarbu, kad vertinimas būtų atliekamas žiūrint ne iš reguliuotojo, bet iš tų, kurie yra reguliuojami, perspektyvos. Tik tokiu būdu valstybė gali suprasti, kokią poveikį piliečiams ar verslui sukelia aptariamas reguliavimas. EBPO teigimu, kiekvienas valstybinis reguliavimas turi turėti savo tikslą. Tad prieš įvedant naują reguliavimą, būtina nuolat atlikti esamo numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimą ir įvertinti, ar jis efektyviai padeda pasiekti užsibrėžtą tikslą. Paaškęjus, kad politika – neefektyvi, reguliavimo reikia arba atsisakyti, arba jį keisti. Tačiau ir šiuo atveju privalu atlikti numatomo reguliavimo efektyvumo vertinimą bei įvertinti jį per kaštų ir naudos prizmę, t.y. ar naujas reguliavimas tikrai sukels daugiau teigiamų nei neigiamų pasekmių.

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nenurodomas dabar galiojančio teisinio reglamentavimo veiksmingumas Įstatymo projekte keliamiems uždaviniams pasiekti. Neįvertinamos teisinio reglamentavimo alternatyvos bei nepagrindžiamas pasirinkto teisinio reglamentavimo efektyvumas siekiant Įstatymo projekte keliamų tikslų.

Įstatymo projekte yra nepateikiama Skonių draudimo įvedimo poveikis verslo aplinkai, tame tarpe kriminogeninei situacijai, neatsakoma į klausimą, kaip į tokius draudimus gali sureaguoti šešėlinė rinką, ar atsakingos institucijos bus pajėgios suvaldyti kylančias kriminogenines rizikas, nepateikiama duomenų ar valstybėse, įvedusiose Skonių draudimą, tai pasiekė keltus tikslus, kokias neigiamas pasekmės turėjo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytumėme, kad Įstatymo projektui privalo būti atliktas nuodugnus numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas bei teisės akto poveikio konkurencijai vertinimas.

IV. DĖL SKONIŲ DRAUDIMO

Kaip jau minėta, Įstatymo projektu siūloma uždrausti pateikti rinkai elektronines cigaretes ir elektroninių cigarečių pildykles, jeigu nikotino turinčiame skystyje yra kvapiųjų medžiagų, išskyrus tabako skonį. Tačiau Įstatymo projekto aiškinamajame rašte prie Įstatymo projekto rengimą paskatinusių priežasčių, projekto tikslų ir uždavinių nurodoma, jog Lietuvoje sparčiai populiarėja tradicinių tabako produktų, tokių, kaip cigaretės, pakaitalai, ypač elektroninės cigaretės. Valstybinės mokesčių inspekcijos (VMI) duomenimis, kaitinamojo ir kito rūkomojo tabako pirmąjį šių metų pusmetį parduota beveik penkis kartus (376 proc.) daugiau nei tuo pačiu metu pernai.

Taigi, nors Įstatymo projektas numato griežtus ribojimus tik elektroninėms cigaretėms ir elektroninių cigarečių pildyklėms, bet remiantis Įstatymo projekto aiškinamuoju raštu, šių produktų rinkos dalis ar jos kitimo tendencijos nepateikiamos, vietoje to pateikiant kaitinamojo tabako pardavimo tendencijas. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, manytina, kad nėra pagrindo teigti, kad elektroninių cigarečių naudojimo mastas Lietuvoje auga sparčiau nei kiti Tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatyme numatyti produktai ir dėl to atsiranda nenumatyti neigiami padariniai.

Pažymėtina, kad Įstatymo projekto aiškinamajame rašte taip pat nurodyta, jog siekdamas kovoti su garinimo plitimu, tokius ribojimus jau įvedė Suomija (2016 m.), Estija, Mičigano ir Niujorko valstijos JAV (2019 m.), taip pat diskutuojama dėl aromatizuotų nikotino skysčių uždraudimo JAV federaliniu lygiu.

Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad priešingai nei nurodyta, Įstatymo projektu siūlomas teisinis reguliavimas analogų pasaulinėje praktikoje iš esmės neturi.

Štai teiginys, kad Estijoje ir Suomijoje parduodamose elektroninėse cigaretėse draudžiama naudoti kvapiąsias medžiagas, nėra visiškai teisingas. Faktiškai, kvapiosios medžiagos vis dar gali būti parduodamos atskirai, sumaišytos su elektroninių cigarečių skysčiu ir panaudotos atviro tipo talpyklų įrenginiuose. Kitaip tariant, kvapiosios medžiagos leidžiamos atviro tipo talpyklų elektroninėms cigaretėms ir draudžiamos uždaro tipo talpyklų elektroninėms cigaretėms. Reikia turėti omenyje ir tai, kad galima rizika sveikatai yra ženkliai didesnė, jei vartotojai patys susimaišo skystį (atviro tipo talpyklose), priešingai nei uždaro tipo talpyklose, kuriose skysčio mišinį kontroliuoja gamintojas. Dabartinė padėtis Estijoje ir Suomijoje iškreipia ir konkurenciją, kas neturėtų būti visuomenės sveikatos darbotvarkės tikslas.

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte pateikiama informacija, kad JAV federaliniu lygiu yra svarstomas analogiškas draudimas kaip ir Įstatymo projekte taip pat neatitinka realybės. Federalinės maisto ir vaistų administracijos (FDA) direktorius 2019 m. rugsėjo 25 d. JAV Bendruomenių rūmuose pareiškė², jog „Federalinė maisto ir vaistų administracija neplanuoja drausti drausti kvapiąsias medžiagas, kaip teigiama kai kuriose spaudos pranešimuose. Tačiau planuoja griežčiau taikyti egzistuojantį teisinį reglamentavimą, kuris riboja tokių įrenginių prekybą.“

Taigi, kaip jau minėta, pasaulyje nėra valstybių, kuriose būtų taikomas toks teisinis reguliavimas, koks yra siūlomas Įstatymo projektu. NTGA pasisako tik už tarptautinėje praktikoje patikrintus ir vienareikšmiškai veiksmingus reguliacinius sprendimus.

Europos Sąjungos ir JAV skirtumai reguliuojant elektronines cigaretes

Taip pat, ypač atsižvelgiant į Įstatymo projekte minimus pastarųjų metų su elektroninėmis cigaretėmis susijusias mirtis ir susirgimus, vertėtų paminėti JAV ir Europos Sąjungos galiojančius elektroninių cigarečių reguliavimo skirtumus ir detalizuoti susirgimų JAV priežastis.

Visų pirma, kalbant apie susirgimus JAV, atkreiptinas dėmesys, kad atitinkamos institucijos dar nepatvirtino susirgimų priežasčių ir tyrimas vis dar vyksta, tačiau vitamino E² acetatas aptiktas elektroninių cigarečių skysčiuose, kuriuos vartojo susirgę asmenys šiuo metu yra laikomas pagrindine susirgimų priežastimi. Tai patvirtina ir FDA, nurodydama³, kad tyrimo metu nustatyta, kad dauguma pacientų nurodė vartoję tetrahidrokanabinolio (THC) produktus savo atviro tipo talpyklose, todėl daroma prielaida, kad būtent THC garinimo produktai gali būti susirgimų priežastimi. Niujorko valstijos sveikatos departamentas laboratorinių tyrimų metu nustatė⁴, kad THC garinimo produktuose buvo aptikti dideli kiekiai vitamino E² acetato, bent jau vienas kurių, buvo vartojamas visų susirgusių asmenų.

Tačiau, kaip minėta, panašios problemos Europos Sąjungoje paprasčiausiai negali pasikartoti dėl esminių reguliavimo skirtumų, lyginant su elektroninių cigarečių reguliacine aplinka JAV.

² <https://www.fda.gov/news-events/press-announcements/remarks-prepared-testimony-us-house-energy-and-commerce-subcommittee-fda-regulation-electronic>

³ <https://www.fda.gov/news-events/public-health-focus/lung-illnesses-associated-use-vaping-products>

⁴ https://www.health.ny.gov/press/releases/2019/2019-09-05_vaping.htm

Europos Sąjunga turi vieną griežčiausių reguliacinių mechanizmų elektroninėms cigaretėms visame pasaulyje. Remiantis Tabako produktų direktyvos nuostatomis tam, kad būtų galima rinkai tiekti garinimo produktus (skysčius ir įrenginius) Europos Sąjungoje:

- Gamintojai turi 6 mėn. prieš jų pateikimą pranešti nacionalinėms kontroliuojančioms institucijoms;
- Gamintojai ir importuotojai turi pateikti visų elektroninių cigarečių produktų ingredientų ir išskyrų, išsiskiriančių vartojant šiuos gaminius, sąrašą;
- Gamintojai ir importuotojai neša pilną atsakomybę dėl savo teikiamų produktų saugumo ir kokybės;
- Yra nustatomas maksimalus leidžiamas elektroninių cigarečių kapsulių (uždaro tipo talpyklų įrenginiuose) dydis bei maksimalus leistinas nikotino kiekis jose;
- Europos Sąjungoje galioja išplėstinis sąrašas medžiagų, kurios yra draudžiamos naudoti elektroninių cigarečių skysčiuose (į šį sąrašą patenka ir vitamino E² acetatas, taip ir THC ir kanapių aliejus).

Tuo tarpu JAV teisės aktai reguliuojantys elektroninių cigarečių įrenginius ir skysčius yra priimti 2016 m. rugpjūčio mėnesį. Pagal juos, FDA turi iš anksto suteikti patvirtinimą dėl elektroninių cigarečių pateikimo rinkai. Tai yra daroma naudojantis išankstine paraiška dėl tabako produktų (*Pre-Market Tobacco Product Application*) (PMTA).

Šiai dienai dėl labai sudėtingos procedūros ir reikalavimų FDA dar nepatvirtino nei vienos PMTA, tuo pačiu metu rinkos dalyviams buvo leista toliau teikti produktus, kurie rinkai buvo pateikti dar iki 2016 m. rugpjūčio mėnesio. Šis leidimas galioja iki 2020 m. (pabrėžtina, kad visų pirma, jis buvo numatytas iki 2018 m., vėliau iki 2022 m, dar vėliau nustatyta, kad iki 2021 m., kol pagaliau apsisistota ties 2020 m.). Taigi, šiuo pereinamuoju laikotarpiu elektroninių cigarečių ir jų skysčių produktams, kurie rinkai buvo pateikti dar iki 2016 m., iš esmės nėra jokio reguliacinio mechanizmo. Tai, kaip minėta, yra pagrindinis skirtumas šiuo atžvilgiu, lyginant su Europos Sąjunga, kuris nulemia ir iš to kylančias problemas.

Europos Sąjungoje egzistuojanti išsamų reguliacinį mechanizmą sprendžiant sveikatos problemas pažymi ir kitų Europos Sąjungos valstybių institucijos. Štai Anglijos visuomenės sveikatos departamento Tabako kontrolės vadovas Martin Dockrell pažymėjo, kad „iš to, ką žinome dėl pranešimų iš JAV, ten vartoti produktai daugiausia buvo pačių vartotojų „sumaišyti“ neteisėti narkotikai ir netinkami garinimo produktai. Priešingai nei Jungtinė Karalystė, kuri turi griežtą ... elektroninių cigarečių reglamentavimą, JAV neturi jokio reglamentavimo.“ Vokietijos Federalinė rizikos vertinimo tarnyba taip pat nemato padidėjusio pavojaus⁵, kalbant apie pavojus, susijusius su elektroninėmis cigaretėmis.

Pažymėtina, kad eilė visuotinai žinomų ir pripažįstamų institucijų ir asociacijų, netgi nekalba, apie elektroninių cigarečių reguliavimo griežtinimą, o pažymi, kad elektroninės cigaretės sukelia potencialiai ženkliai mažesnę riziką sveikatai nei tradiciniai tabako gaminiai.

Anglijos visuomenės sveikatos departamentas pažymi⁶, kad jos „vertinimu elektroninės cigaretės yra apie 95 proc. mažiau kenksmingos nei rūkymas.“ Tokios pat nuomonės laikosi ir Jungtinių Amerikos Valstijų vėžio draugija, kuri teigia⁷, jog jos „pagal esančius duomenis galima daryti išvadą, jog elektroninės cigaretės yra mažiau kenksmingos nei rūkymas.“

Pažymėtina, kad elektroninių cigarečių vartojimas neturi jokio poveikio ir aplinkiniams. Nacionalinės sveikatos tarnybos (Jungtinė Karalystė) (NHS) vertinimu⁸, „nėra jokių įrodymų, kurie patvirtintų, jog garinimas kenkia aplinkiniams.“ Tuo tarpu Anglijos visuomenės sveikatos departamento teigimu⁹, „nėra

⁵ <https://www.politico.eu/article/us-vaping-illness-death-toll-rises-fear-reversals-anti-smoking-campaigns/>

⁶ <https://www.gov.uk/government/news/e-cigarettes-around-95-less-harmful-than-tobacco-estimates-landmark-review>

⁷ <https://www.cancer.org/healthy/stay-away-from-tobacco/e-cigarette-position-statement.htm>

⁸ <https://www.nhs.uk/smokefree/help-and-advice/e-cigarettes>

⁹ https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/768952/PHE-advice-on-use-of-e-cigarettes-in-public-places-and-workplaces.PDF

paskelbta mokslinių duomenų, kurie rodytų apie žalą aplinkiniams, kai yra vartojami garinimo produktai, o esantys duomenys parodo, kad rizika mažų mažiausiai yra ypatingai nežymi, ypač lyginant su rūkymu.“

Skonių draudimas nėra išeitis

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad Skonių draudimu yra siekiama apsaugoti nepilnamečių nuo elektroninių cigarečių vartojimo. Tačiau nėra pateikiama jokių konkrečių duomenų, kad būtent Skonių draudimas padės pasiekti šį tikslą.

Visų pirma, vertėtų pabrėžti, kad Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo 16¹ str. 1 d. nustatyta, kad Lietuvos Respublikoje draudžiama parduoti elektronines cigaretes ir elektroninių cigarečių pildykles asmenims iki 18 metų. Tuo tarpu šio straipsnio 2 d. yra nustatoma, kad Lietuvos Respublikoje draudžiama asmenims iki 18 metų rūkyti (vartoti) elektronines cigaretes ir turėti elektronines cigaretes ar elektroninių cigarečių pildykles.

Taigi, remiantis galiojančiais teisės aktais, Lietuvoje jau dabar draudžiama nepilnamečiams parduoti ir savo ruožtu jiems vartoti elektronines cigaretes, taigi, vertėtų susikonsultuoti nei į naujų draudimų įvedimą, o į esančio reguliavimo įgyvendinimo užtikrinimą, suteikiant kontroliuojančioms institucijoms reikiamus įrankius.

Vienas iš veiksmingų įrankių dar labiau padėsiančių kontroliuoti Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo nuostatų įgyvendinimą galėtų būti Lietuvos Respublikos Seimo narių inicijuotas Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo Nr. I-1143 10, 11, 12, 14, 15, 16(1), 17(1) ir 26 straipsnių pakeitimo ir 16(2) straipsnio panaikinimo įstatymo projektas Nr. XIII P-3903¹⁰. Šiuo projektu siūloma įvesti su tabako gaminiais susijusių gaminių licencijavimą, kuris NTGA manymu būtų efektyvus įrankis, kontroliuojančioms institucijoms užtikrinant įstatymo nuostatų laikymąsi, įskaitant elektroninių cigarečių pardavimą nepilnamečiams.

Pažymėtina, kad turimi duomenys rodo, kad pagrindiniai elektroninių cigarečių vartotojai yra tradicinius tabako gaminius vartojantys suaugusieji. 2014 m. atlikta pasaulinė apklausa¹¹ parodė, jog iš 19 414 elektroninių cigarečių naudotojų tik 0,4 proc. nevartojo jokių tabako gaminių prieš pradėdami naudoti elektronines cigaretes. Anglijos sveikatos departamento teigimu, „*Jungtinėje Karalystėje atlikti tyrimai rodo, kad elektroninių cigarečių naudojimas niekada nerūkusio jaunimo tarpe lieka itin žemas, mažiau nei 1 proc., o jaunimo rūkymas ir toliau drastiškai krenta.*“

Taigi, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Įstatymo projekte nėra pateikiama konkrečių duomenų, kad nepilnamečiai naudoja elektronines cigaretes dėl jų skonių ar kad elektroninių cigarečių naudojimas skatina jų naudotojus ilgainiui pereiti prie tradicinių tabako gaminių vartojimo, kitų valstybių sveikatos institucijų praktika netgi rodo priešingai. Taigi, nėra jokio pagrindo manyti, kad Skonių draudimas pasieks Įstatymo projektą siekiamą tikslą.

NTGA nuomone, siekiant užkirsti kelią nepilnamečiams įsigyti ir vartoti elektronines cigaretes vertėtų sustiprinti Lietuvos Respublikos tabako, tabako gaminių ir su jais susijusių gaminių kontrolės įstatymo

¹⁰ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/afa63bb0e8c111e99f05bdf72918ad4e?positionInSearchResults=2&searchModelUUID=31fba03c-1983-4158-92b1-0453156462f6>

¹¹ <https://www.gov.uk/government/publications/e-cigarettes-and-heated-tobacco-products-evidence-review>

atitikties kontrolę bei tuo tikslu suteikti papildomus įrankius kontroliuojančioms institucijoms, kaip pavyzdžiui su tabako gaminiais susijusių gaminių licencijavimo įvedimas.

V. IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

NTGA, susipažinusi su Nutarimo projektu ir Įstatymo projektu,

Sutinka su šiomis Nutarimo projekto nuostatomis:

1. Vadovaujantis Direktyvos 2015/1535 nuostatomis, **Įstatymo projektas privalo būti notifikuojamas.**

Iš dalies sutinka su šiomis Nutarimo projekto nuostatomis:

1. Įstatymo projekto priėmimo atidėjimo terminas iš tiesų turėtų būti prailgintas, tačiau Nutarimo projekte numatytas atidėjimo terminas neatitinka proporcingumo kriterijaus bei tarptautinės praktikos. Vadovaujantis pastaraisiais, manome, kad tokio pobūdžio Įstatymo projektui turėtų būti **numatytas ne mažesnis nei 2 metų priėmimo atidėjimo terminas po Įstatymo projekto priėmimo.**

Nesutinkame su šiomis Nutarimo projekto nuostatomis:

1. Atkreipdama dėmesį į šiame rašte išdėstytus argumentus, NTGA nesutinka su Nutarimo projekte siūloma išvada pritarti Įstatymo projektui bei prašo atsisakyti idėjos įvesti draudimą tiekti rinkai elektronines cigaretes ir elektroninių cigarečių pildykles, jeigu nikotino turinčiame skystyje yra kvapiųjų medžiagų, išskyrus tabako skonį.
2. NTGA, atsižvelgiant į šiame rašte išsakytus duomenis, siūlo kompleksiskai apvarstyti kitas teisinio reguliavimo alternatyvas, kurios gali efektyviau pasiekti Įstatymo projekte keliamus tikslus:
 - 2.1. Nustatymo, jog su tabako gaminiais susijusių gaminių gamyba, didmenine ir mažmenine prekyba, leidžiama tik turint nustatyta tvarka išduotas licencijas.
 - 2.2. Atvirojo tipo įrenginių draudimą, siekiant užtikrinti, kad vartotojai naudotų tik tokius produktus, už kurių saugumą ir kokybę atsako gamintojai ir importuotojai, ir kurie yra vienareikšmiškai saugūs vartoti.
3. NTGA prašo pateikti nuodugnią numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo analizę, kurioje atspindėtų Skonių draudimo veiksmingumas Įstatymo projekte keliamiems tikslams pasiekti, poveikis verslo aplinkai, įtaka kriminogeninei situacijai ir kiti veiksniai, taip pat nuodugnų esamo teisinio reguliavimo vertinimą, siekiant įvertinti jo veiksmingumą bei priežastis dėl galimai neveiksmingo jo nuostatų užtikrinimo bei kontrolės.